

Første tror jeg, at det paa et tidligt Trin vil svække hans Udvikling i aandelig Retning; jeg tror ikke, at nogle Timers Gymnastik vil i Længden være tilstrækkelig til at skaffe den fornødne Ege vægt mellem Sjælens og Begejrets Virksomhed. Jeg tror derimod, at, hvis der skulde foregaae Noget, som kunde være tilstrækkeligt i den Retning, maatte han i en Tid af Aaret bevæge sig i en Kreds, hvor han kunde have Leilighed til praktisk at sætte sig ind i og tage fat paa den simple Arbejders Gjerning. Det er Sagen betragtet reent individuelt, fra Individets, fra Cleveus Standpunkt. Dernæst naar man saa forfølger denne Sag noget længere og tænker sig ham i, jeg vil til Exempel tage Embedsstillingen, da forekommer det mig ogsaa, at det maatte være ikke alene af den Grund, med Hensyn til hvilken jeg har hentet mit Billede fra Gold, men i al Almindelighed til stor Nytte for Manden, at han, naar han er overanstrengt af sin daglige Forretning — og det maa jo jevnlig indfinde sig — da kan styrke sig ved det Arbejde, der ligger daglig forhaanden, men som en misforstaaet Opfattelse af Samfundslivet og Samfundsforholdene har stemplet næsten som uanstændigt. Men hvis jeg seer paa Forholdene i en anden Retning og betragter dem fra et mere almindeligt Standpunkt, hvis jeg f. Ex. turde hente Billedet fra det Land, der nu bliver saa haardt medtaget, Frankrig, da maa der være en Mængde efter Nutidens Begreb dannede Mennsker der, der ere opdragne omtrent paa samme Maade, som vi opdrages her. Hvorledes ville de Folk nu være stillede, naar Krigen engang faaer Ende, og de skulle begynde at tage fat paa deres daglige Syssler? Deres tidligere Levevei er brudt, og de have Valget imellem to Ting, enten at tigge eller at sulste. Hvad jeg ønskede var, at de tillige kunde have Valget mellem en tredje Ting, nemlig at arbejde i en simpel Arbejders Skikkelse; men dette Valg er dem afflaaret, forsaavidt de mangle den legemlige Hærdelse og Uddannelse til praktisk fysisk Gjerning. Det er Sagen seet fra et mere almindeligt Standpunkt. Men for nu at tage et Synspunkt, hentet fra det Almenes Vel, saa forekommer det mig, at der i vor Udvikling i det Hele

taget er foregaaet en ikke ubetydelig Tilbagegang, idet det Arbejde, der gjennemsnitsviis præsteres pr. Individ, er i stadig Aftagende, hvilket igjen foraarsager, at der maa indkaldes eller antages en Deel fremmede Arbejdere til det, som vi selv have Arbejdskræfter nok til at udføre, og at den Capital, som derved gaar tabt, kan komme til at mangle, naar Tanken rettes paa den nødvendige fremstridende Udvikling saavel i aandelig som i materiel Retning. Et meget virksomt Middel til at faae dette Onde oprykket saa at sige med Nøde er, hvis det kunde lykkes at faae en Betragtning som den, jeg her har anført, tilgavn ind i det lærde Skolevæsen; thi saa vil den, forsaavidt Udviklingen forøvrigt der er tids sparende, efterhaanden udvikle sig gennem Samfundets lavere Classer. Denne Betragtning kan overføres paa en Institution, som vi, hvad den almindelige Børnepligts fuldstændige Gjennemførelse angaaer, have faaet omdannet i den senere Tid, rigtignok tildeels efter preussisk Mønster, men som jeg alligevel ikke tror, vi have Grund til at beklage os over. Det er Hærvæsenet. Mit Syn paa Hærvæsenet er omtrent som saa, at et af de største Goder ved Hærløven er, at den vil være et mægtigt Middel til at skaffe Udviklingen af den fysiske Kraft i Møde, idet den Bevidsthed efterhaanden vil trænge igennem, at, om en Mand end er nok saa godt aandeligt udstyret, selv om han havde en saadan Begejstring, saa at man skulde troe, at han kunde sluge t. Ex. et Par Tydfkere, saa vil han paa Grund af Udmattelse en eller to Dage efter, at han er kommen til Armeen, komme til at ligge i Beigrøften, hvis han mangler den nødvendige legemlige Kraft. Jeg har vel nu omtrent udtalt Tilstrækkeligt til at antyde min Opfattelse af disse Forhold. Jeg har kun fremsat disse Betragtninger for at henlede de ærede Medlemmers Opmærksomhed paa dette, som det forekommer mig, ikke uvigtige Spørgsmaal, om vi tør paastaae, at vi have ikke alene vedligeholdt, men tillige udviklet og stærket den gamle fysiske oldnordiske Kraft, som vi burde tage i Arv fra vore Forfædre, og som sandsynligviis kan have en mægtig Indflydelse paa vor Tilværelse som selvstændigt Folk, samt tillige for om muligt at give den høitærede